

ІНСТИТУТ ХІМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (м. Рубіжне)

Потапенко Едуард Володимирович народився 22 листопада 1970 р. в родині робітників у м. Рубіжне Луганської області.

З вересня 1978 р. по липень 1988 р. навчався в Рубіжанській середній школі № 3, де й одержав атестат про повну середню освіту.

Після закінчення школи у 1988 р. працював електромонтером із ремонту електроустаткування в електроцеху Рубіжанського виробничого об'єднання «Краситель».

У серпні 1989 р. вступив до Рубіжанського філіалу Східноукраїнського державного університету на хіміко-технологічний факультет за спеціальністю «Хімічна технологія органічних речовин», який закінчив у червні 1995 р., здобувши диплом спеціаліста з відзнакою за кваліфікацією інженер-хімік-технолог.

Протягом 1995–1998 рр. навчався в аспірантурі Сєвєродонецького технологічного інституту Східноукраїнського державного університету.

У грудні 1998 р. зарахований на посаду асистента кафедри «Технологія органічних речовин» Рубіжанського філіалу Східноукраїнського державного університету.

11 квітня 2001 р. у зв'язку з захистом дисертації присуджено науковий ступінь кандидата хімічних наук.

Із травня 2001 р. працює на посаді доцента цієї ж кафедри.

У жовтні 2002 р. був призначений на посаду заступника директора з навчальної та наукової роботи (за сумісництвом).

У квітні 2003 р. Е. В. Потапенку було присвоєне вчене звання доцента кафедри технології органічних речовин.

З липня 2007 р. працює директором Інституту хімічних технологій Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля (м. Рубіжне).

Одружений. Має двох синів.

ПОТАПЕНКО Едуард Володимирович

Директор інституту
Кандидат хімічних
наук, доцент

© Визначення
<http://www.chemtech.org.ua>

До складу інституту входять факультети: хімічних наук, хімічних та інформаційних наук; кафедри: машин та апаратів хімічного виробництва, загальної фізики та теоретичної механіки, економіки підприємства, вищої математики та комп'ютерних технологій, технології органічних речовин, технології високомолекулярних сполук, гуманітарного та фізичного виховання.

Напрями підготовки: «Економіка підприємства», «Екологія», «Охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», «Інформатика», «Машинобудування», «Хімічна технологія», «Фармація». На факультеті працюють 6 докторів і 45 кандидатів наук.

Аспірантура та докторантура за спеціальностями: 02.00.03 — Органічна хімія, 02.00.06 — Хімія високомолекулярних сполук, 05.17.04 — Технологія продуктів органічного синтезу. Функціонує спеціалізована вчена рада за спеціальністю 05.17.04 — Технологія продуктів органічного синтезу.

Щойно закінчилася громадянська війна, і молода радянська держава розпочала відновлення майже вщент зруйнованого господарства. Керівництво країни добре розуміло, що лише новітні досягнення людства і передові технології можуть вивести державу на високий рівень розвитку. А хімічна промисловість — це та галузь народного господарства, яка може бути відбудована в короткі строки і швидше за інші галузі давати нові товари, такі необхідні молодій державі. Історія свідчить, що країни світу, які набули швидкого розвитку, починали саме з розвитку машинобудування хімічної промисловості, що включає виробництво добрив, барвників, ліків, проміжних продуктів.

Розуміючи провідну роль хімічної промисловості, яка може сприяти швидкому розвитку держави, молода країна Рад починає відновлювати зруйноване господарство, зокрема і Рубіжанський хімічний завод. Починаючи з 1922 р., в Рубіжному поступово відроджується економічне життя заводу «Русско-Краска», який після закінчення громадянської війни перебував у дуже важкому стані. Рубіжанські хіміки в цей час працювали у старих цехах, та незважаючи на це, опановували нові виробництва. Із запровадженням

кожного нового виробництва дедалі більше відчувалася потреба у підвищенні кваліфікації та здобутті нових знань, бо з тими, що були на той час у працівників підприємства від апаратника до технолога, вирішити складні виробничі проблеми було неможливо. В Україні вищі навчальні заклади таких спеціалістів не готували, а спеціалісти, яких направляли з великих міст у невеличке селище Рубіжне, де на той час налічувалося всього кілька тисяч мешканців і не було ніяких культурних закладів, тут довго не затримувалися. Вони залишали завод і поверталися до своїх великих міст з усіма ознаками цивілізації: театрами, клубами, парками, про які у невеличкому селищі годі було і мріяти.

Щоб поліпшити ситуацію для спеціалістів хімічної промисловості, які були конче необхідні підприємству, що швидко набирало темпи зростання, у 1927 р. в місті Рубіжне при заводі «Красное знамя» (колишній «Русско-Краска») зусиллями Я. І. Померанчука відкривають хімічний технікум на 75 студентів, який через 2 роки рішенням Наркомпрому УРСР реорганізують у хіміко-технологічний інститут. Це був один із перших вищих навчальних закладів на Донбасі.

Першокурсниками Рубіжанського хіміко-технологічного інституту (РХТІ) стали 120 апаратників, слюсарів та лаборантів Рубіжанського хімкомбінату. Багато зусиль та енергії для становлення розвитку РХТІ доклав перший його директор — професор Я. І. Померанчук.

Із появою інституту маленьке селище стрімко змінювалося. На пісках почали створювати перші культурні заклади — з'явився парк культури та відпочинку з цікавими атракціонами, літнім кінотеатром, квітучими алеями, великим фонтаном та скульптурами левів.

У 1931 р. для організації кафедри барвників за безпосередньої наукової допомоги з Москви в Рубіжне направляють відомого радянського вченого М.М. Во-рождцова, наукові праці якого на той час вже були

відомі всьому світові. Його підручник «Основи синтезу напівпродуктів і барвників», перекладений на іншими державними мовами, для підготовки спеціалістів був основним у галузі. У той час в інституті працювали видатні вчені, професори: О. Е. Кретов — з Московського державного університету, Е. Л. Цитович — фізик, який раніше працював у Пулковській обсерваторії в Петербурзі, М. М. Орлов — автор першої монографії в Радянському Союзі «Хімія і технологія бризантних і вибухових речовин», О. О. Солоніна — видатний спеціаліст у галузі вибухових речовин, Л. А. Александрович, М. П. Ковальов, М. Ф. Силін, В. Ф. Белошеін та інші.

У тому ж 1931 р. починають будівництво триповерхового корпусу інституту та засновують кафедру технології барвників, яку очолює М. М. Ворожцов.

Цікавим в історії інституту є той факт, що під час Великої Вітчизняної війни практично всі випускники РХТІ, які перед війною закінчили кафедру органічних речовин і барвників, за наказом Й. В. Сталіна були відкликані із фронтів і направлені інженерами на військові хімічні заводи. Це свідчить про те, що вже тоді Рубіжанський інститут був відомий як спроможний готувати висококваліфікованих інженерів.

У 1939 р., коли навчальний заклад очолював І. І. Колесник, рішенням ученої ради РХТІ було засновано два факультети — органічної хімії та механічний. Підготовка фахівців здійснювалася за двома спеціальностями: «Технологія барвників і напівпродуктів», «Обладнання хімічних виробництв».

Відчувалася постійна допомога Рубіжанському хіміко-технологічному інституту з боку хімічного комбінату, ключові керівні посади якого на той час уже обіймали його випускники. Комбінат надавав для навчання студентів свою наукову та виробничу базу, допомагав інституту створювати свої лабораторії, забезпечував проходження студентами практики у кращих цехах.

РХТІ підтримував тісні наукові та навчальні зв'язки з Харківським політехнічним, Московським хіміко-технологічним, Дніпропетровським хіміко-технологічним інститутами. У перші його роки існування студенти РХТІ завершували навчання і захищали дипломні проекти в Харківському політехнічному інституті. У РХТІ приїжджали вступати на навчання абітурієнти з багатьох міст країни, зокрема з Харкова, Москви. В інституті створили всі необхідні умови для навчання: оснащені лабораторії, аудиторії, кваліфіковані викладачі, самодіяльність

Викладачі 1959 року. У центрі — В. Л. Плакідін, кандидат хімічних наук, доцент

(джазовий, струнний, духовий оркестр та ін), спортивні команди, студентські організації, які вирішували всі основні питання. РХТІ став не лише освітнім, а й культурним центром регіону.

До початку Великої Вітчизняної війни інститут підготував близько 600 інженерів-хіміків.

У 1941 р. РХТІ разом із Дніпропетровським хіміко-технологічним інститутом евакуювали до міста Кемерово, де тривало навчання студентів. Це був важкий час, багато викладачів та студентів пішли захищати Батьківщину, чимало з них загинуло.

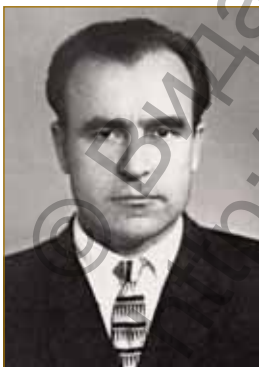
У рідне місто інститут повернувся в 1944 р. Чимало студентів поїхали навчатися до Харкова, Дніпропетровська, Москви. Також більшість студентів та викладачів ще залишалися на фронті. Почалася відбудова зруйнованого війною міста, комбінату, інституту. У роботах з відновлення навчального корпусу брали участь студенти, працюючи після занять (навчальний корпус було повністю відновлено у 1945 році). Незважаючи на всі труднощі того суворого часу, заняття почалися вже у травні 1944 р. Провели набір студентів, які становили останній випуск Рубіжанського хіміко-технологічного інституту 1949 року. Серед них — два Сталінських стипендіати — В. С. Белов та В. І. Мітякінській; С. Д. Бушнев став головою Донецької Ради народного господарства, А. Ф. Сахаров — головним інженером НДІ «Гіпроанілкараска» і лауреатом Сталінської премії 1952 р.; О. О. Павлюков працював викладачем РХТІ, брав участь у Великій Вітчизняній війні, обіймав посади першого секретаря Рубіжанського міського комітету КППРС, головного інженера Рубіжанського хімічного комбінату (РХК); Е. П. Батенчук керував будівництвом Камського автомобільного заводу; В. І. Тарасов працював заступником директора РХК із капітального будівництва; В. П. Горшунов викладав у РХТІ на кафедрі

М. М. Ворожцова, працював начальником цеху та начальником технічного відділу РХК, пройшов Велику Вітчизняну війну (танкістом, брав участь у битві на Курській дузі), був другим секретарем Тамбовського обкому КПРС, а протягом 1954–1969 рр. працював директором НДІ «Гіпрооргхім»; М. А. Сальниченко був керівником великих будівельних трестів міста Донецька, керував будівництвом промислових об'єктів в Індії та Єгипті; В. Ф. Павлюк працював секретарем Северодонецького міського комітету КПРС; В. М. Азаров — секретарем Луганського обкому КПРС; В. М. Єгоров був директором Северодонецького хімічного комбінату; А. К. Ведерников працював секретарем Ставропольського обкому КПРС; майбутніми директорами та завідувачами кафедр інституту були В. Л. Плакідін, В. М. Каут, М. С. Гаврилов. Майже всі випускники 1949 р. стали відомими в країні людьми.

Економічні труднощі післявоєнного часу і зруйнована промисловість призвели до закриття інституту. Та подальший розвиток хімічної промисловості потребував інженерні кадри у цій галузі.

На початку 1959 р. Рубіжанська міська влада та керівництво хімічних комбінатів «Краситель» та «Азот» звернулися із проханням про відкриття у Рубіжному вищого навчального закладу. І восени того ж 1959 року рішенням уряду УРСР відкривають Рубіжанський загальнотехнічний факультет Харківського політехнічного інституту ім. В. І. Леніна на чолі з деканом, а згодом — директором, кандидатом хімічних наук, доцентом В. Л. Плакідіним. У перший навчальний рік на факультеті працювало 14 викладачів і навчалось 620 студентів денної, вечірньої та заочної форм навчання. Для підсилення викладацьких кадрів з ХПІ було відряджено висококваліфікованих викладачів: Л. Н. Лембік, Л. І. Дікая, П. Є. Ярова, С. П. Комарков, Л. М. Авдеєнко, В. Я. Артеменко, В. П. Василюк, Г. П. Твердохлебова, А. Н. Дубко, В. Д. Дубко, Л. М. Шлеєнкова, Є. С. Глазова, Л. Л. Чусова.

У 1963 р. факультет було реорганізовано в Рубіжанський філіал Харківського політехнічного інституту ім. В. І. Леніна, директором якого призначили кандидата технічних наук, доцента В. О. Якобі.

В. М. Каут,
д. т. н., професор,
директор
у 1969–1978 рр.

В. З. Маслош,
д. т. н., професор,
директор
у 1978–1989 рр.

М. Я. Розкин,
д. т. н.,
професор

Л. М. Голомб,
д. х. н.,
професор

На той час на факультеті навчалось вже 2 125 студентів. У невеликий термін було збудовано 2 лабораторних і 2 навчальних корпуси, розбудовуються хімічні наукові лабораторії, збагачується бібліотека, планується будівництво гуртожитку для студентів. У ті роки інститут виходить на перше місце в СРСР за площею навчальних приміщень на одного студента. У ньому функціонує 3 факультети і працює близько 100 викладачів. У 1965 році в філіалі створили механічний факультет.

У 1969 році кількість студентів досягло 3 800 осіб. Підготовка фахівців здійснювалася за чотирма спеціальностями: технологія продуктів органічного синтезу, технологія барвників, обладнання хімічних виробництв, автоматизація хімічних виробництв.

Упродовж 1969–1978 рр. філіал очолював кандидат технічних наук, доцент В. М. Каут. У 1978–1989 рр. директором Рубіжанської філії був доктор хімічних наук, професор В. З. Маслош. У цей період Рубіжанська філія стає спочатку філіалом Луганського машинобудівного інституту, а згодом — Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту. Протягом 1989–1993 рр. філіалом керував випускник Рубіжанської філіалу доктор хімічних наук, професор М. Ф. Тюпало.

У ці роки у філіалі розвивається науково-дослідницька робота. Так із приходом на кафедру барвників В. О. Якобі у цьому навчальному закладі відкривають аспірантуру, де кожен рік захищали кандидатські дисертації в рамках наукової школи «Каталітичне окислення органічних сполук озonom».

Такої ж активності набула наукова робота на кафедрі МАХВ з появою кандидата технічних наук М. Я. Розкіна, під керівництвом якого було захищено вісім кандидатських дисертацій.

Неможливо не визнати вклад у розвиток філіалу таких учених, як Л. М. Голомб — основоположник вітчизняної школи хіміків-колористів, якою було розроблено фізико-хімічні основи технології сучасних випускних форм органічних барвників та пігментів, та С. М. Шейн — видатний науковець, що займався фундаментальними дослідженнями в галузі реакцій нуклеофільного ароматичного заміщення.

С. М. Шейн,
д. х. н.,
професор

Б. О. Пономарьов,
к. т. н., доцент,
директор
у 1994–1998 рр.

Д. І. Белкін,
д. т. н., професор,
директор
у 1998–2007 рр.

У 1994 році в результаті поділу Рубіжанського філіалу було створено Северодонецький технологічний інститут і Рубіжанський філіал Східноукраїнського державного університету, яким упродовж 1994–1998 рр. керував кандидат технічних наук, доцент Б. О. Пономарьов. А протягом 1998–2007 рр. філіал працював під керівництвом доктора технічних наук професора Д. І. Белкіна. У цьому навчальному закладі діяло два факультети — хіміко-технологічний та інженерно-економічний і сім кафедр, п'ять з яких були випускними.

У 2007 р. філіал набув вищого статусу — став Інститутом хімічних технологій Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. З цього ж року його очолює кандидат хімічних наук, доцент Е. В. Потапенко.

Нині в інституті функціонує два факультети: хімічних наук (декан — кандидат хімічних наук, доцент А. Г. Галстян) і хімічних та інформаційних наук (декан — кандидат технічних наук, доцент В. І. Шабрацький) і дев'ять кафедр, шість із яких — випускні.

На кафедрах працюють понад 80 викладачів, із них 6 докторів і 45 кандидатів наук. Багаторічний досвід роботи зі студентами мають С. В. Семененко, В. А. Никитинский, В. К. Герасимов, Ю. С. Баранов, О. Д. Ісак, А. С. Тімошин, С. М. Соколова, Т. М. Галстян, В. В. Овчаренко, Г. М. Овчаренко та інші.

Продовжують розвиватися та утворюються нові наукові школи, очолювані докторами наук, професора-

Поєднання теорії та практики

ми Г. А. Галстяном, В. З. Маслошом, Є. В. Поповим, Д. І. Белкіним, С. О. Кондратовим. Широко відомі в наукових колах результати досліджень наших учених із напрямків:

- дослідження реакцій озону з органічними сполуками;
- модифікування карбамідоформальдегідними олігомерами органічних і неорганічних пігментів;
- одержання структурнозабарвлених полімерів;
- технологія випускних форм органічних барвників і пігментів;
- дослідження гідродинамічних процесів у технологічному обладнанні.

За останні десять років співробітники цього навчального закладу захистили дві докторські та десять кандидатських дисертацій.

В інституті навчається близько 3000 студентів за сімома спеціальностями: «Економіка підприємства», «Інформатика», «Обладнання хімічних виробництв і підприємств будівельних матеріалів», «Екологія та охорона навколишнього середовища», «Технологія фармацевтичних препаратів», «Хімічна технологія органічних речовин» та «Хімічна технологія високомолекулярних сполук», функціонує магістратура й аспірантура.

За довгі роки роботи інститут підготував понад 20 000 спеціалістів. Його викладачі та співробітники захистили 109 кандидатських та 13 докторських дисертацій, опублікували понад 1200 наукових праць, отримали понад 250 авторських свідоцтв на винаходи, кілька десятків із яких впроваджені у виробництво, внаслідок чого досягнуто значного економічного ефекту.

Інститут може пишатися такими випускниками: Є. Н. Батенчук — Герой соціалістичної праці СРСР, начальник будівництва Братської ГЕС; І. І. Гладкий — Герой соціалістичної праці СРСР, голова профспілки працівників хімічної промисловості; А. А. Чумаченко — Герой соціалістичної праці СРСР, начальник цеху; Ю. А. Бойко — Герой праці України, депутат Верховної Ради України, був директором заводів «Зоря», Лисичанського та Кременчукського НПЗ, керівником НАК «Нафтогаз»; Ю. А. Кладов — референт президента Російської федерації Б. М. Єльцина; А. П. Кунченко — президент ЗАТ «Северодонецький Азот»; А. І. Щеголев — міністр екології, директор заводу «Азот» у м. Руставі; Л. І. Рассильний — директор Армянського хімічного заводу; В. І. Колодязний — генеральний директор виробничого об'єднання «Краситель»; М. Ф. Тюпало — доктор хімічних наук, професор, директор Рубіжанського філіалу Северодонецького технологічного інституту; Г. О. Галстян — доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедрою, Є. В. Попов — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри.